

Forslag

til

Lov om ændringer af lov om friskoler, om hjemmeundervisning samt om efterlønskassen for friskoler og efterskoler.

Fremsat den 4. februar 1960 af *undervisningsministeren*.

§ 1.

I lov nr. 416 af 12. juli 1946 om friskoler, om hjemmeundervisning samt om efterlønskassen for friskoler og efterskoler, således som den er ændret ved lov nr. 31 af 18. februar 1954 og lov nr. 150 af 13. maj 1959 foretages følgende ændringer:

1. § 7. ophæves.

2. § 8 bliver § 7 og affattes således:

„§ 7. Der udbetales statstilskud til leder- og lærerløn med et beløb svarende til 85 pct. af den i det sidst forløbne finansår af skolen udbetalte lønning.

Stk. 2. Det er en betingelse for udbetaling af dette tilskud, at ingen lærer ved friskolen, der har mindst 6 ugentlige timer, oppebærer mindre løn, end den der i forhold til hans ugentlige timetal svarer til begyndelseslønnen i lærerlønningslovens 3. lønningsklasse — for skoler med ikke over 20 børn og for lærerinder, der kun underviser i de yngste klasser, begyndelseslønnen i lærerlønningslovens 1. lønningsklasse. Der betales ikke tilskud til den del af en lærerlønnings, der ligger over den lønning, som den pågældende efter sin tjenestealder ville oppebære som overlærer i lærerlønningslovens 4. lønningsklasse.

Stk. 3. Til lederens lønning udbetales tilskud efter samme regler som til lærerlønninger, dog at der til ledere af større friskoler efter undervisningsministerens nærmere bestemmelse kan ydes tilskud i forhold til den lønning, som den pågældende efter sin tjenestealder ville oppebære som skoleinspektør i lærerlønningslovens 6. lønningsklasse. Driver skolens leder skolen for egen regning, betales i tilskud til lederen

85 pct. af en for ham under hensyn til hans anciennitet og timetal beregnet lønning efter lærerlønningslovens 2. lønningsklasse med oprykning til 4. lønningsklasse — for skoler beliggende i en landkommune dog efter 3. lønningsklasse — medmindre undervisningsministeren finder det berettiget, at der ydes tilskud i forhold til skoleinspektør-løn. Undervisningsministeren fastsætter, hvor stort et ugentligt timetal lederen af en friskole selv skal besørge for at få fuldt løntilskud.

Stk. 4. Undervisningsministeren fastsætter de nærmere regler for betaling af løntilskud til katolske skoler, hvori undervisning helt eller delvis besørges af ordensmedlemmer.“

3. Som ny § 8 indføres:

„§ 8. Udover tilskud til leder- og lærerløn efter reglerne i § 7 ydes der et statstilskud for hvert i friskolen undervist barn i undervisningspligtig alder samt i 8. og 9. klasse svarende til 50 pct. af kommunernes sidst opgjorte gennemsnitlige udgifter pr. barn i den offentlige skole.

Stk. 2. Til mindre skoler ydes der tillige et grundtilskud, der udgør 3000 kr. til skoler med 15 elever eller derunder, 2000 kr. til skoler med 16-20 elever og 1000 kr. til skoler med 21-30 elever. Elevtallet udregnes som et månedligt gennemsnit for hele finansåret.

Stk. 3. Det samlede statstilskud til en skole, der ikke er en selvejende institution, må ikke overstige et beløb svarende til skolens driftsudgifter med fradrag af andre indtægter end statstilskud“.

4. I § 9 affattes første punktum således:

„Statstilskuddet beregnes for det forløbne finansår og afregnes endeligt i det følgende finansår. Efter nærmere af undervisningsministeren fastsatte regler kan der ydes forskud på statstilskuddet i det løbende finansår.“

5. § 14 ophæves.

6. §§ 15-19 bliver §§ 14-18.

§ 2.

Statstilskud efter nærværende lov beregnes første gang for perioden 1. januar 1959-31. marts 1960.

Stk. 2. Såfremt den ved nærværende lov indførte tilskudsordning måtte medføre en nedgang af statstilskuddet til enkelte skoler, bemyndiges undervisningsministeren til som en overgangsordning indenfor en rådighedssum på 300 000 kr. i finansåret 1960-61 og på 150 000 kr. i finansåret 1961-62 helt eller delvis at afbøde forringelser i tilskudsordningen.

§ 3.

Undervisningsministeren bemyndiges til at lade lov nr. 416 af 12. juli 1946 som ændret ved lov nr. 31 af 18. februar 1954 og lov nr. 150 af 13. maj 1959 optrykke og bekendtgøre med de ændringer, der er fastsat i nærværende lov.

Bemærkninger til lovforslaget.

Lov nr. 416 af 12. juli 1946 om friskoler, om hjemmeundervisning samt om efterlønskassen for friskoler og efterskoler er blevet ændret ved lov nr. 31 af 18. februar 1954 og lov nr. 150 af 13. maj 1959. Efter den sidste lovrevision, der i første række gik ud på at bringe friskolelovens lønningsbestemmelser i overensstemmelse med reglerne i lov nr. 156 af 7. juni 1958 om lønninger m. m. til folkeskolens lærere, og som dermed medførte et større lønkrav til skolerne, har det i særlig grad vist sig uheldigt, at den endelige fastsættelse af statstilskuddet først kan finde sted næsten et år efter udløbet af det kalenderår, for hvilket det er beregnet, og at det rådighedsbeløb, der danner grænsen for det samlede tilskud til friskolerne, fastsættes på grundlag af det offentliges udgifter i et finansår, der udløber ca. 1½ år forud for tilskudsberegningen. Der er ingen mulighed for at fremskynde udregningen af rådighedsbeløbet, der beregnes med et beløb pr. elev i undervisningspligtig alder i friskolerne svarende til summen af statens gennemsnitlige udgift til lærerlønninger pr. elev i folkeskolen og 2/3 af kommunernes gennemsnitlige udgift pr. elev i folkeskolen, da de nødvendige oplysninger om folkeskolens elevtal og udgifter, der danner grundlag for rådighedssummens beregning, ikke kan foreligge tidligere.

I forbindelse med oplysningerne i efteråret 1959 om det offentliges udgiftsbeløb i regnskabsåret 1957-58, der ligger til grund for den derefter foretagne beregning af friskolernes tilskud for kalenderåret 1958, har Det statistiske Departement i øvrigt

oplyst, at man efter ophævelsen af den fælleskommunale udligningsfond og ændringen af tilskudsreglerne ikke fremtidig har mulighed for at give oplysning om det offentliges udgifter på et grundlag svarende til det hidtidige.

Disse forhold gør det meget ønskeligt at ændre friskolelovens tilskudsregler allerede i indeværende folketingsår. Hertil kommer, at Dansk Friskoleforening indtrængende har anmodet om, at loven snarest forelægges til revision, dels fordi lovens regler som foran fremhævet ikke gør det muligt at fastsætte tilskuddet på grundlag af skolernes udgifter i tilskudsåret, hvilket har medført, at det nylig fastsatte tilskud for kalenderåret 1958 for en række skoler udgør en alt for lille del af skolernes samlede udgifter, dels fordi man også på flere andre punkter finder tilskudsbestemmelserne uhensigtsmæssige. Dette gælder således navnlig reglerne i § 7 om, at det samlede tilskud til friskolerne skal holdes inden for en rådighedssum, selv om denne kunne beregnes således, at den i højere grad tog hensyn til de aktuelle udgifter, idet den omstændighed, at man intet kendskab har til rådighedssummens størrelse på tidspunktet for udgifternes afholdelse, medfører den væsentlige ulempe for skolerne, at de ikke har mulighed for på forhånd at skønne over, hvor stort deres statstilskud vil blive. End ikke kendskab til rådighedssummens størrelse ville i øvrigt gøre det muligt for skolerne at skønne over statstilskuddets størrelse, da fordelingen af rådighedssummen mellem de enkelte skoler i vidt omfang beror på størrelsen af de andre

F. t. l. om ændr. af l. om friskoler m. v.

friskolers udgifter og deres tilskud fra anden side, idet der efter § 8 gælder den regel, at det samlede tilskud til en friskole fra staten, amts- og sognekommuner eller institutioner ikke må overstige 80 pct. af skolens driftsudgifter.

Udover de foran fremhævede mangler indebærer en tilskudsordning som den for friskolerne nu gældende i praksis den ulempe, at ingen enkelt skoles tilskud kan beregnes, før oplysninger til rådighedssummens fastsættelse og fordeling foreligger for samtlige skoler. Ordningen bliver yderligere administrativ tung at arbejde med derved, at der først til hver skole skal beregnes grundtilskud, tilskud til leder- og lærerløn samt bygningstilskud og dernæst et tilskud til undervisningsmidler og øvrige driftsudgifter med et beløb for hvert i friskolen undervist barn i undervisningspligtig alder. Såsnart en skole imidlertid opnår dækning for 80 pct. eller derover af driftsudgifterne, kommer det statstilskud, der herudover skulle have været tildelt skolen, de øvrige skoler til gode, således at der må foretages udlodninger af overskydende statstilskud til de skoler, der ikke allerede har opnået 80 pct. af deres driftsudgifter i tilskud, indtil rådighedsbeløbet er opbrugt, eller samtlige skoler inden for den hidtidige gruppeinddeling (København — Frederiksberg — Gentofte, købstæderne og landkommunerne) har opnået 80 pct. dækning for deres driftsudgifter. Man kan undertiden nå op på 4-5 udlodninger — for de sidstes vedkommende af helt ubetydelige beløb. Til håndhævelsen af reglen om, at tilskuddet ikke må overstige 80 pct. af skolens driftsudgifter, må der — da denne begrænsning har vist sig at være af betydning for en række skoler — foretages en nøje gennemgang af og kontrol med de attesterede regnskaber, der må indsendes for hver skole. Hvis man i for høj grad knytter tilskuddet til en skoles samlede driftsudgifter, kan det i øvrigt indebære den risiko, at skolernes interesse i en økonomisk forsvarlig drift i nogen grad svækkes.

I lov nr. 187 af 5. juni 1959 om statstilskud til private eksamensberetigede realskoler uden for København, Frederiksberg og Gentofte og i lov nr. 188 af samme dato om statstilskud til private gymnasieskoler og om statstilskud til private realskoler i København, Frederiksberg og Gentofte

er det fastsat, at der kan ydes tilskud til disse skolers hovedskoleklasser efter reglerne i friskoleloven. En opretholdelse af friskolelovens regler om, at tilskuddet ikke må overstige 80 pct. af skolens driftsudgifter, vil vanskeliggøre tilskudsberegningen til disse skoler, der herefter må foretage en regnskabsmæssig opdeling af udgifterne på henholdsvis eksamensafdelingen og hovedskoleafdelingen, en opdeling som det kan være teknisk vanskeligt at foretage og eftergå.

De foran nævnte forhold har været bestemmende for, at ministeriet foreslår en ny tilskudsordning, hvor det samlede tilskud ikke gøres afhængig af en rådighedssum udregnet på grundlag af det offentlige udgifter til skolevæsenet, og at man ligeledes ophæver den hidtidige begrænsning, hvorefter det samlede tilskud til en skole ikke kan overstige 80 pct. af driftsudgifterne. Da man imidlertid anser det for ønskeligt, at man ved den fremtidige tilskudsordning, så vidt det er muligt, bibeholder forbindelsen mellem det offentlige udgifter til folkeskolen og friskolernes tilskud, foreslår man, at der i lighed med reglerne i lærerlønningsloven af 7. juni 1958 § 44 ydes friskolerne tilskud med 85 pct. af deres udgifter til leder- og lærerløn.

Ved afgørelsen af, hvor stort et tilskud der herudover bør ydes, vil det være naturligt at sammenligne med den hidtidige rådighedssum. Denne udgjorde for finansåret 1957-58, der lå til grund for friskoletilskuddet i 1958, 9 451 776 kr. Størrelsen af denne rådighedssum er imidlertid, bl. a. som følge af de senere indførte forhøjede lønkrav ikke udtryk for skolernes aktuelle tilskudsbehov. Af *det vedhæftede bilag* fremgår da også, at den procent af friskolernes driftsudgifter, der er blevet dækket gennem statstilskuddet, og som fra kalenderåret 1956 til 1957 steg fra 67,9 pct. til 69,9 pct. i gennemsnit, for kalenderåret 1958 er faldet til 66,4 pct. Særlig hårdt er det gået ud over friskolerne på landet, som med langt det største børnetal normalt beslaglægger en større del af rådighedssummen end de to andre friskolegrupper, idet deres andel i rådighedssummen i 1958 er blevet mindre end købstadfriskolernes, således at deres i forvejen procentvis mindre dækning af driftsudgifterne er gået yderligere 4-5 pct. ned til 56,4 pct.*)

*) Da man ikke har mulighed for allerede nu at udregne rådighedssummen for kalenderåret 1959, har man gennem stikprøveberegninger foretaget af Det statistiske Departement forsøgt at finde frem til, hvad rådighedssummen skønsmæssigt kan anslås til at ville udgøre. Med forbehold med hensyn til disse skønsmæssige beregningers rigtighed opgøres rådighedssummen for kalenderåret 1959 til 10 181 454 kr. Når rådighedssummen uanset de forhøjede lønninger kun er steget med ca. 700 000 kr. i forhold til 1958, skyldes det, at oplysningerne, som foran anført, må gives på et andet grundlag end det hidtidige.

Man anser det for rimeligt med udgangspunkt i oplysningerne om friskolernes driftsudgifter og statstilskud for kalenderårene 1956-1958 at foreslå en tilskudsordning, hvorefter friskolerne i gennemsnit får dækket omkring 75 pct. af deres driftsudgifter, idet skolerne som helhed hidtil har fået en for ringe del af deres driftsudgifter dækket som følge af, at man ved beregningen af rådighedssummen har måttet arbejde med $1\frac{1}{2}$ år gamle udgiftstal for det offentlige skolevæsen.

Man finder det naturligt, at det yderligere tilskud, der foreslås ydet udover tilskud til leder- og lærerløn, sættes i forhold til friskolens elevtal, hvorved man for den tilskudsdel bibeholder det nugældende hovedprincip for fastsættelse af bevillingen til friskolerne. Man kunne yderligere uddybe forbindelsen mellem det offentlige udgifter og friskolernes tilskud ved at fastsætte tilskuddet pr. elev i friskolen til en vis procentdel af kommunernes udgift pr. barn i den offentlige skole. Dette udgiftsbeløb kan også efter ophævelsen af den fælleskommunale udligningsfond beregnes af Det statistiske Departement, omend det vil ske på et lidt andet grundlag end det hidtidige, men beløbet vil stadig først kunne endeligt fastsættes ca. $1\frac{1}{2}$ år efter udløbet af det pågældende finansår. Da det imidlertid efter det foreliggende forslag ikke er en rådighedssum, der skal udregnes på grundlag af dette tal, men — hvis tilskuddet til leder- og lærerløn forhøjes til 85 pct. af udgiften hertil — kun en mindre del af tilskuddet til den enkelte skole, finder man det ikke betænkeligt, at dette tilskud udregnes på grundlag af udgiften i det foregående finansår.

Ifølge en af Det statistiske Departement på det nye grundlag — der fremtidig er til rådighed — foretaget opgørelse, ville kommunernes gennemsnitlige udgift i finansåret 1957-58 have udgjort 458,94 kr. pr. barn i folkeskolen.*) Man foreslår tilskuddet fastsat til 50 pct. af kommunernes udgift, ikke fordi man særligt kan begrunde, at en friskoles tilskud fastsættes netop til denne andel af kommunernes udgift, men fordi man under hensyn til størrelsen af de hidtil til en del af skolerne, f. eks. friskolerne i købstæderne, ydede statstilskud finder et tilskud, der i gennemsnit dækker mellem 73 og 77 pct. af friskolernes samlede udgifter, passende. Man må derfor tage forbehold om at ville stille forslag om en anden procentsats, hvis det skulle vise sig — hvad man ikke anser for sandsynligt — at denne kommunale gennemsnitsudgift ændres væsentligt, uden at det er udtryk

for tilsvarende svingninger i friskolens driftsudgifter.

Selv om beregning af tilskud efter disse principper fører til nogen forhøjelse af landsbyskolernes tilskud og en nedsættelse af tilskuddet til byernes skoler, er differencerne i forhold til de nuværende tilskud ikke så store, at de bør danne en hindring for ordningens gennemførelse, navnlig når man tager i betragtning, at de enkelte skoler efter den foreslåede ordning i væsentlig højere grad end nu vil være i stand til at forudberegne tilskuddets størrelse for det enkelte år og disponere herefter.

Man kan i øvrigt ikke overse, om den ved lov nr. 150 af 13. maj 1959 gennemførte ændring af friskoleloven, hvorefter friskolernes hidtil i tre beløb opdeltede rådighedssum er blevet sammenlagt til én, ville have medført en tilsvarende — eller måske større — udligning af den procentvise dækning af friskolernes udgifter, jfr. folketingets forhandlinger 1959-60, sp. 3909, hvoraf fremgår, at man med denne ændring tilsigtede at ophæve den hidtidige skæve fordeling, der gik ud over skolerne uden for hovedstaden.

En tilskudsordning som den foreslåede, hvorefter der udover tilskud til leder- og lærerløn alene ydes et tilskud pr. elev, gør det imidlertid påkrævet, at der til de mindre skoler med et ringe elevtal yderligere ydes et grundtilskud. Man foreslår derfor, at der ydes de mindste skoler, hvis elevtal ikke overstiger 15, et grundtilskud på 3 000 kr., skoler med 16-20 elever 2 000 kr. og skoler med 21-30 elever 1 000 kr. i grundtilskud.

Ved en gennemregning af tilskuddene for kalenderåret 1958 til de enkelte friskoler efter foranstående forslag har det vist sig, at der for de ganske enkelte skoler, der ville få dækket omkring 100 pct. af driftsudgifterne, forelås særlige forhold, f. eks. gennem kombination med børnehjem. Selv om der således næppe vil være risiko for, at skolerne efter forslaget vil få dækket mere end driftsudgifterne, anser man det dog for rigtigst udtrykkeligt at fastslå, at det samlede tilskud til en skole, der ikke er en selvejende institution, ikke må overstige dens driftsudgifter. Dette medfører ganske vist, at man stadig må stille krav om visse regnskabsoplysninger fra en del af friskolerne, men da man regner med, at det kun vil være i ganske få tilfælde, en skoles tilskud vil ligge omkring de 100 pct. af driftsudgifterne, vil betænkelighederne ved en mere dybtgående regnskabsmæssig kontrol fra ministeriets side ikke være så store.

*) På grundlag af den foretagne stikprøveberegning anslås den tilsvarende udgift for finansåret 1958-59 til skønsmæssigt at andrage 495 kr.

Som et led i den foreslåede forenkling af tilskudsordningen til friskolerne ønsker man kalenderåret som grundlag for tilskudsberegningen ændret til finansåret. Dette svarer til ordningen for de andre skoleformer, hvortil der ydes tilskud gennem undervisningsministeriet, således bl. a. efterskoler og eksamensskoler, der ofte er forbundet med friskoler.

Reglerne om minimum og maksimum for de tilskudsberettigende lærerlønninger foreslår man opretholdt uforandret bortset fra forslaget om, at der i visse tilfælde kan ydes tilskud til lederløn i forhold til skoleinspektørøn i lærerlønningens 6. lønningsklasse.

Til de enkelte bestemmelser bemærkes i øvrigt følgende:

Til § 1.1.

Som en konsekvens af forslaget om, at stats-tilskuddet til friskolerne ikke fortsat skal gøres afhængig af en rådighedssum udregnet på grundlag af det offentliges udgifter, bortfalder bestemmelsen i § 7 i den nugældende lov.

Til § 1.2.

De nugældende tilskudsregler foreslås afløst af en tilskudsordning, hvorefter der ydes tilskud til leder- og lærerløn, tilskud pr. elev samt til de mindre skoler grundtilskud. Forslaget om at fastsætte tilskuddet til leder- og lærerlønnen til 85 pct. skyldes, som anført i de indledende bemærkninger, navnlig ønsket om at bringe dette tilskud i overensstemmelse med det statstilskud, der ydes til folkeskolens lønninger, jfr. lærerlønningens lov af 7. juni 1958 § 44. Til de private eksamensberettigede realskoler uden for København, Frederiksberg og Gentofte ydes der i henhold til lov nr. 187 af 5. juni 1959 i øvrigt også tilskud med 85 pct. af lønningsudgiften, og da disse modtager statstilskud til deres hovedskoleklasser efter reglerne i friskoleloven, vil det, da mange af lærerne underviser både i eksamensafdelingen og i hovedskoleafdelingen, også af den grund være hensigtsmæssigt, at lærerlønstilskuddet efter friskoleloven fastsættes til 85 pct.

Reglerne om minimum og maksimum for de tilskudsberettigende lærerlønninger opretholdes uforandret, bortset fra forslaget om, at der i visse tilfælde efter undervisningsministerens nærmere bestemmelse kan udbetales tilskud til aflønningen af friskolens leder i forhold til skoleinspektørøn. Der er allerede i den nugældende lov hjemmel for undervisningsministeren til at godkende tilskud til højere løn end den anciennitetsmæssigt beregnede lærerløn for ledere af friskoler, der drives for leder-

nes egen regning. Man finder det rimeligt udtrykkeligt at fastsætte, at højere løn vil sige skoleinspektørøn samt at udvide bestemmelsen til også at omfatte de øvrige friskoler. Ved afgørelsen af, om der bør godkendes tilskud i forhold til skoleinspektørøn, må der navnlig lægges vægt på elevtallets størrelse, om der er knyttet en 8. klasse til skolen, eller om den drives sammen med en efterskole eller en eksamensskole. For så vidt angår hovedskoleklasser, der er undergivet samme ledelse som en realskole, bemærkes, at realskolernes ledere efter den for disse gældende tilskudslov modtager tilskud i forhold til skoleinspektørøn, og at den tilskudsberettigende løn bør være ens, enten de læser deres timer i eksamensafdelingen eller i hovedskoleafdelingen.

De øvrige ændringer i denne bestemmelse er alene af redaktionel karakter.

Til § 1.3.

Med hensyn til det supplerende tilskud pr. elev i friskolen, der er foreslået fastsat til 50 pct. af kommunernes gennemsnitlige udgift pr. barn, henvises til de indledende bemærkninger. Da man ved lovændringen af 13. maj 1959 bl. a. tilsigtede at ophæve den hidtidige skæve fordeling af statstilskuddet til friskolerne, der gik ud over skolerne i landkommunerne, har man udregnet den gennemsnitlige kommuneudgift som et fælles beløb for hele landet. Hvis den nu foreslåede tilskudsordning havde været gældende for kalenderåret 1958, ville friskolerne i København, Frederiksberg og Gentofte herefter have fået dækket 77,2 pct. af driftsudgifterne, skolerne i købstæderne 73,0 pct. og skolerne på landet 76,1 pct. eller i gennemsnit for alle tre områder 75,3 pct. Såfremt man havde regnet med et specielt udgiftsbeløb for hvert af de tre områder, ville tilskuddet til friskolerne i København have andraget 80,7 pct. af driftsudgifterne, medens tilskuddet til købstadskolerne i det væsentlige ville have været uforandret med en dækningsprocent på 72,8.

Grundtilskuddet til de mindre skoler er medtaget for at sikre disse skolers økonomiske eksistens, hvilket ikke i tilstrækkelig grad sker igennem et tilskud pr. elev.

Maksimum for statstilskuddet til den enkelte skole, hvis den ikke er en selvejende institution, er fastsat til et beløb svarende til driftsudgifterne, idet man herved forstår udgiften ved skolens drift efter fradrag af andre indtægter end statstilskud. Efter de foretagne beregninger vil denne maksimumsgrænse næppe blive aktuel, bortset fra

ganske enkelte skoler, for hvis vedkommende der foreligger særlige forhold.

Til § 1.4.

Ændring af tilskudsåret fra kalenderår til finansår udgør et meget ønskeligt led i den tilsigtede forenkling af tilskudsordningen.

Med tilslutning fra de bevilgende myndigheder er der i efteråret 1959 tilvejebragt bevillingsmæssig hjemmel for udbetaling af forskud i det regnskabsår, for hvilket tilskuddet er beregnet. Denne ordning ønskes lovfæstet.

Til § 1.5.

Bestemmelsen i den nugældende lovs § 14 bortfalder som overflødig, da der ikke efter den ved lov nr. 163 af 7. juni 1958 gennemførte ændring af folkeskoleloven findes eksamensklasser for elever under den undervisningspligtige alder.

Til § 1.6.

Den ændrede paragrafinddeling skyldes forslaget om, at bestemmelsen i lovens § 14 udgår.

Til § 2.

Når regnskabsåret ændres fra kalenderår til finansår, bliver det nødvendigt første gang at beregne tilskuddet for i alt 15 måneder.

Ved overgang fra en tilskudsordning, der som foran anført er behæftet med en del mangler, til en mere rationel tilskudsordning, kan det ikke undgås, at nogle skoler vil blive udsat for en nedsettelse af det forventede statstilskud, hvilket kan virke stødende. Man finder det derfor rimeligt, ikke mindst da den nye tilskudsordning bør have virkning allerede fra 1. januar 1959, at undervisningsministeren får mulighed for som en overgangsordning at afbøde uheldige virkninger for enkelte skoler. Da friskolerne i købstæderne under ét ville være gået ca. 250 000 kr. ned i statstilskud, hvis de nye tilskudsregler havde været gældende også for kalenderåret 1958, og da der også kan tænkes nedsættelser af statstilskuddet for enkelte skoler i de to andre grupper, ønskes der en rådighedssum

på 300 000 kr. i det første år og på 150 000 kr. i det følgende år.

Det bemærkes, at der senere vil blive fremsat forslag til ændring af lovens afsnit IV. Pensionsordningen, når den på grund af de ændrede lønnings- og pensionsbestemmelser for tjenestemænd påbegyndte ændring af vedtægten for Efterlønskassen for lærere i friskolen og efterskolen er fuldført.

Forslagets økonomiske konsekvenser.

Man kan kun fastslå de økonomiske konsekvenser af den nye tilskudsordning for så vidt angår de egentlige friskoler for *tilskudsåret 1958*, hvor den nye ordning ville have forhøjet det samlede tilskud fra ca. 9 452 000 kr. til ca. 10 730 000 kr. eller med i alt ca. 1 280 000 kr.

For *tilskudsåret 1959-60* kan man skønsmæssigt udregne tilskuddet efter den nu foreslåede tilskudsordning for de egentlige friskoler til ca. 12 mill. kr. (på grundlag af elevtallet fra 1958: 12 462), medens tilskuddet til hovedskoleklasserne ved de private realskoler og gymnasieskoler måtte opgøres til ca. 15 mill. kr. (på grundlag af et anslået elevtal på 22 000), såfremt de skulle have oppebåret tilskud for hele finansåret. Under denne forudsætning ville de samlede udgifter for staten herefter have andraget ca. 27 mill. kr. for tilskudsåret 1959-60.*)

Da tilskuddet til hovedskoleklasserne ved langt de fleste af de private realskoler og gymnasieskoler imidlertid kun skal ydes for tiden efter den 1. august 1959, bliver tilskuddet til disse skoler for resten af finansåret 1959-60 kun ca. 10 mill. kr., medens tilskuddet til friskolerne første gang skal beregnes for 15 måneder, jfr. forslagets § 2, stk. 1. Udgiften ved tilskudsudbetalingen til disse skoler må derfor forhøjes med en fjerdedel til i alt ca. 15 mill. kr. Den samlede udgift for staten i finansåret 1960-61 for det første tilskudsår (1. januar 1959—31. marts 1960) skulle herefter kunne anslås til ca. 25 mill. kr., hvortil kommer en udgift på indtil 300 000 kr. til den i forslagets § 2, stk. 2, omhandlede rådighedssum til ministerens disposition.

*) Under samme forudsætning ville den samlede rådighedssum for kalenderåret 1959, såfremt tilskuddene skulle beregnes efter de nugældende regler, efter en foretagen stikprøveberegning have andraget ca. 28 mill. kr. Denne beregning er sket på grundlag af de foran nævnte elevtal.

Bilag.

Oversigt over friskolernes driftsudgifter og tilskud.

Kalender- året		København, Fr.berg og Gentofte	Købstæder	Landkommuner	I alt
1956	A. Driftsudgifter	2 775 155 kr.	3 443 373 kr.	5 207 177 kr.	11 425 705 kr.
	B. Tilskud	2 008 225 -	2 615 979 -	3 128 370 -	7 752 574 -
	B i procent af A.	72,4 pct.	76,0 pct.	60,1 pct.	67,9 pct.
1957	A. Driftsudgifter	3 029 326 kr.	3 864 026 kr.	5 603 260 kr.	12 496 612 kr.
	B. Tilskud	2 216 595 -	3 091 222 -	3 425 220 -	8 733 037 -
	B i procent af A.	73,2 pct.	80,0 pct.	61,1 pct.	69,9 pct.
1958	A. Driftsudgifter	3 519 090 kr.	4 680 382 kr.	6 044 698 kr.	14 244 170 kr.
	B. Tilskud	2 375 395 -	3 665 074 -	3 411 307 -	9 451 776 -
	B i procent af A.	67,5 pct.	78,3 pct.	56,4 pct.	66,4 pct.

Beregning af tilskud for 1958 efter lovforslaget.

a.	85 pct. tilskud til leder og lærerløn (§ 1 nr. 2)	2 032 570 kr.	2 558 192 kr.	3 144 654 kr.	7 735 416 kr.
a	i procent af driftsudg. i 1958 (A)	57,8 pct.	54,7 pct.	52,0 pct.	54,3 pct.
b.	Tilskud pr. barn med 50 pct. af kommunernes udgift pr. barn*) (§ 1 nr. 3)	683 591 kr.	841 998 kr.	1 334 255 kr.	2 859 844 kr.
b	i procent af driftsudg. i 1958 (A)	19,4 pct.	18,0 pct.	22,1 pct.	20,1 pct.
c.	Grundtilskud (§ 1 nr. 3)	0 kr.	14 000 kr.	122 000 kr.	136 000 kr.
c	i procent af driftsudg. i 1958 (A)	0 pct.	0,3 pct.	2,0 pct.	0,9 pct.
d.	Tilskud i alt (a+b+c)	2 716 161 kr.	3 414 190 kr.	4 600 909 kr.	10 731 260 kr.
d	i procent af driftsudg. i 1958 (A)	77,2 pct.	73 pct.	76,1 pct.	75,3 pct.

*) Den gennemsnitlige kommunale udgift pr. barn i finansåret 1957-58 udgjorde 458,94 kr., 50 pct. heraf 229,47 kr.

Børnetallet i friskolerne i kalenderåret 1958: København, Frederiksberg og Gentofte 2 979, købstæder 3 669, landet 5 814, i alt 12 462.